



## ЗМІСТ

ПРЕС-СЛУЖБА МОН УКРАЇНИ ІНФОРМУЄ .....	3
ОСВІТА І СУСПІЛЬСТВО	
<b>Юрій Туниця, Людмила Загвойська, Олександр Адамовський.</b> Економічний дискурс освіти для сталого розвитку .....	7
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	
<b>Григорій Хоружий.</b> Інституційні засади європейської вищої освіти .....	28
СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ	
<b>Ольга Котенко.</b> Сутність комбінованого навчання у змісті іншомовної методичної підготовки вчителів початкової школи .....	43
<b>Олена Корсак.</b> Аналіз негативної спадщини у вивченні англійської мови.....	54
ГУМАНІЗАЦІЯ ОСВІТИ	
<b>Клавдія Панасюк.</b> Гуманітарні дисципліни як чинник формування духовності майбутніх офіцерів-військовиків .....	64
З ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ	
<b>Ольга Тупицька.</b> Історико-педагогічна ретроспектива підготовки фахівців ветеринарної медицини .....	74
ЗАПРОШУЄМО ДО ДИСКУСІЇ	
<b>Олександр Бутук.</b> Найм власних випускників — негативне явище, якому не місце у провідних вишах. Чи справді так? .....	83
<b>Освіта крізь життя.</b> До 100-річчя від дня народження Г.Г. Єфіменка .....	114

УДК 371.39+371.134



**Ольга  
Котенко**

*Завідувач кафедри іноземних мов і методик їх навчання Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент*

## СУТНІСТЬ КОМБІНОВАНОГО НАВЧАННЯ У ЗМІСТІ ІНШОМОВНОЇ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

*У статті обґрунтовано доцільність застосування технології комбінованого навчання у змісті іншомовної методичної підготовки майбутніх учителів початкової школи як одного зі шляхів її інтенсифікації. Аналізуються організаційні аспекти застосування технології змішаного навчання, що сприяють мінімізації втрат професійно значущого контенту для студента, які пов'язані зі специфікою європейської кредитно-трансферної системи організації навчання; уточнено алгоритм побудови процесу опанування дисципліни "Методика навчання іноземних мов" на основі моделі *Enriched Virtual*; визначено переваги інтеграції традиційної та дистанційної форм навчання у процесі формування іншомовної методичної компетенції студентів напряму підготовки "Початкова освіта".*

**Ключові слова:** *комбіноване навчання, традиційне навчання, дистанційне навчання, іншомовна методична підготовка, іншомовна професійна компетентність, вчитель початкової школи.*

На сучасному етапі розвитку системи вищої освіти в Україні дедалі більшої актуальності набуває проблема підвищення рівня якості освітніх послуг, підготовки конкурентоспроможного фахівця, відкритого до інновацій, здатно-

го генерувати і впроваджувати нові ідеї відповідно до потреб часу та запитів суспільства. Відтак зміна освітньої парадигми, вибір ефективних інноваційних методів і технологій, що передбачають застосування сучасних наукових досягнень і покликані оптимізувати навчальний процес, є одним із першочергових завдань для викладачів вищих навчальних закладів.

Інтеграція освітнього простору, орієнтири на академічну та професійну мобільність громадян, суспільний запит на володіння іноземними мовами, державна регламентація процесу навчання іноземних мов на початковому етапі загальної освіти загострюють проблему інтенсифікації іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Одним зі шляхів вирішення такого завдання є комбіноване або змішане навчання (*blended learning*), в основі якого — поєднання у навчальному процесі традиційних та дистанційних технологій навчання з метою оптимізації освітніх результатів, підвищення мотивації на етапі професійної підготовки фахівця та урахування індивідуальної траєкторії засвоєння знань студентом<sup>1</sup>.

Питання організації освітнього процесу у вищій школі відповідно до засад комбінованого навчання увійшли до кола наукових інтересів зарубіжних науковців з 2006 року. На теренах пострадянського наукового простору деякі аспекти застосування технологій змішаного навчання на різних етапах здобуття освіти досліджувались науковцями А. Андрєєвим, А. Бехтерєвим, Ю. Капустіним, Н. Корсунською, Н. Куркан, А. Логіною, Н. Морзе, В. Олійником, О. Рафальською, Н. Рашевською, О. Рибалко, О. Тіхоміровою та ін.

Аналіз наукової літератури виявив мозаїчність підходів до тлумачення поняття “комбіноване навчання”, а саме: “метод, що синтезує аудиторні заняття (*face-to-face classrooms*), електронне (*e-learning*) та самостійне навчання (*self-study learning*)”<sup>2</sup>; “поєднання формальних засобів навчання (лекції, семінари, практикуми, лабораторні заняття) з неформальними (*e-mail-, skype-, conference-, mobile-зв'язок*)”<sup>3</sup>; “метод, що вміщує в собі режими дистанційного та аудиторного навчання, за умови оптимального співвідношення переваг кожного з цих режимів”<sup>4</sup>; “процес навчання, відповідно до якого відбувається інтеграція традиційної моделі отримання знань з інноваційними технологі-

<sup>1</sup> Черідниченко Г.А. Модель змішаного навчання і її використання у викладанні іноземних мов [Ел. ресурс] / Г.А. Черідниченко, Л.Ю. Шапран. — Режим доступу: <http://2015.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=83&lang=en>; Garrison D.R. Blended learning in higher education: Framework, principles, and guidelines / D.R. Garrison, N. Vaughan. — San Francisco, CA : John Wiley & Sons, 2008.

<sup>2</sup> Valiathan P. Blended Learning Models [El. resource] / P. Valiathan // American Society for Training & Development, 2002. — URL: [http://old.astd.org/LC/2002/0802\\_valiathan.htm](http://old.astd.org/LC/2002/0802_valiathan.htm).

<sup>3</sup> Бехтерев А.Н. Использование системы дистанционного обучения “MOODLE” при обучении профессиональному иностранному языку / А.Н. Бехтерев, А.В. Логинова // Открытое образование. — 2013. — № 4. — С. 91—97.

<sup>4</sup> Куркан Н.В. Эффективность смешанного обучения при обучении иностранному языку в условиях современного образования [Эл. ресурс] / Н.В. Куркан // Молодой ученый. — 2015.

ями навчання (електронне, дистанційне, мобільне)<sup>5</sup>. Попри різноманітність наукових поглядів, дослідники одностайно визначають ефективність упровадження змішаного навчання в освітній процес, адже воно сприяє ефективності використання навчального часу, адаптації навчального процесу до індивідуальних потреб студента; диверсифікує джерела отримання знань; підвищує продуктивність опанування навчальних дисциплін, є гнучким інструментом для діагностики, моніторингу навчальних досягнень студентів, отримання зворотного зв'язку.

Водночас, незважаючи на достатню вивченість концептуальних положень технології комбінованого навчання у науковій літературі, проблема її практичного впровадження у навчальний процес вишів залишається малодослідженою. Більшою мірою така фрагментарність спостерігається щодо процесу іншомовної підготовки вчителів початкової школи, що набула в Україні актуальності із запровадженням у 2012 році нового Державного стандарту початкової загальної освіти, відповідно до якого іноземна мова увійшла в інваріант частину його базового компоненту, що зумовило перегляд підходів до іншомовної освіти майбутніх учителів початкової школи на етапі їх професіоналізації.

Відтак метою пропонованої статті є обґрунтування доцільності застосування технології комбінованого навчання у процесі формування іншомовної методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Процес формування іншомовної компетентності майбутніх учителів з метою професійного застосування у подальшій педагогічній діяльності обумовлює переорієнтацію змісту іншомовної підготовки на поглиблене опанування теоретико-методичних засад організації навчання іноземних мов у початковій школі. Сучасний учитель початкової школи повинен досконало володіти іноземною мовою, методикою її навчання, генерувати нові ідеї, активно впроваджувати світовий та вітчизняний досвід у галузі викладання іноземних мов, постійно оновлювати форми і методи роботи на уроках з урахуванням індивідуальних навчальних особливостей учнів. Відтак не можна відокремлювати філологічну складову від дидактичної (методичної). Ми вважаємо, що доречніше сьогодні дискутувати про іншомовну професійну компетентність, яку ми визначили як інтегроване утворення особистості педагога, що синтезує в собі необхідні компетентності (лінгво-методичну, психолого-педагогічну, особистісно-мотиваційну), відповідні компетенції (мовну, мовленнєву, лінгвокраїнознавчу, дискурсивну, соціокультурну) та особистісні якості (здатність до самоосвіти, самопізнання, полікультурність, діалогічність, емпатія, толерант-

— № 5 (85). — Режим доступа: [http://portal.tpu.ru:7777/departments/kafedra/yaik/scientific\\_work/Tab4/Tab/Tab/20\(5\).pdf](http://portal.tpu.ru:7777/departments/kafedra/yaik/scientific_work/Tab4/Tab/Tab/20(5).pdf).

<sup>5</sup> Рашевська Н.В. Змішане навчання як психолого-педагогічна проблема / Н.В. Рашевська // Вісник Черкаського ун-ту. — Сер.: Педагогічні науки. — 2010. — Вип. 191. — Ч. IV. — С. 89—96.

ність), взаємовплив яких сприяє ефективній педагогічній взаємодії у процесі формування іншомовних навичок та вмінь дітей молодшого шкільного віку<sup>6</sup>.

Зміст іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи, метою якої є формування іншомовної професійної компетентності, умовно можна розділити на два блоки: методичний та лінгвістичний. Лінгвістичний блок охоплює дисципліни, зміст яких спрямований на засвоєння знань про закономірності функціонування мови у суспільному просторі, її провідних функцій, особливостей породження іншомовного мовлення, взаємозв'язку між мовними й ментальними особливостями носіїв тієї чи іншої іноземної мови. Вони покликані сформуванню у студентів навички міжкультурної комунікації із представниками інших мовних уподобань. Методичний блок, представлений дисципліною “Методика навчання іноземних мов”, націлений на ознайомлення студентів із теоретичними основами методики як науки та навчальної дисципліни, а також формування умінь і навичок організації навчального процесу з іноземних мов з урахуванням сучасних методичних підходів та провідного педагогічного досвіду.

Реформування галузі початкової загальної освіти щодо обов'язкового навчання іноземних мов з 1-го класу незалежно від типу навчального закладу акцентує увагу освітян та науковців на посилення іншомовної підготовки вчителів початкової школи. Разом з тим, зміни, що закладені в нових стандартах вищої освіти (2016): кількість годин, відведених на один кредит ЄКТС; перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС; форми проведення навчальних занять та їх обсяг; кількість годин, відведена на самостійну роботу студента<sup>7</sup>, — призвели до фактичного зменшення годин на вивчення фахових дисциплін блоку “Іноземна мова”. Відтак особливого значення набуває пошук нових технологій оптимізації навчального процесу, орієнтир на інтеграцію різних форм навчання, перегляд змісту фахових дисциплін із позицій їх прикладного значення, спрямованість на індивідуальну траєкторію опанування матеріалу студентом.

З урахуванням зазначеного вище, однією з технологій, що допомагає оптимально розподілити час на вивчення дисциплін та мінімізувати втрати професійно значущого для студента контенту, пов'язані з перерозподілом аудиторних годин, на наш погляд, є технологія комбінованого навчання (*blended learning*), яку активно впроваджують у Київському університеті імені Бориса Грінченка.

<sup>6</sup> Котенко О. Підготовка майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи: сучасний стан та освітні перспективи / О. Котенко // Імідж сучасного педагога. — 2013. — № 4 (133). — С. 15—18.

<sup>7</sup> Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/povidomlennya/2016/06/01/metodichni-rekomendacziyi-shhodo-rozroblennya-stand/>.

Проаналізуємо сутність застосування технології комбінованого навчання на прикладі змісту та структури дисципліни “Методика навчання іноземних мов” для студентів напряму підготовки “Початкова освіта”.

Стратегічною метою курсу “Методика навчання іноземних мов” є оволодіння психолого-педагогічними та фаховими знаннями з методики навчання іноземної мови; формування навичок та вмінь здійснювати навчально-виховний процес з іноземної мови в закладах освіти; розвиток здатності вирішувати типові професійні завдання, передбачені функціональними обов’язками учителя початкової школи.

У результаті успішного опанування дисципліни “Методика навчання іноземних мов” студент повинен оволодіти основними методичними вміннями учителя іноземної мови, а саме:

- працювати з нормативними освітніми документами, які регламентують навчально-виховний процес з іноземної мови у сучасній школі;
- здійснювати контроль, перевірку, оцінювання та облік навчальних досягнень учнів з іноземної мови;
- застосовувати традиційні та інноваційні технології навчання іноземних мов;
- методично правильно розробляти й оформлювати конспекти уроків іноземної мови;
- відповідно до методичних вимог проводити аналіз та самоаналіз уроку іноземної мови;
- планувати та організовувати навчально-виховний процес, дотримуючись загальнодидактичних та суто методичних принципів, форм, методів та прийомів навчання іноземних мов;
- налагоджувати відносини та здійснювати педагогічне спілкування з учнями, батьками;
- враховувати індивідуальні стилі, тип інтелекту учня, раціонально використовувати на уроці різноманітні засоби, які сприяють ефективній організації навчального спілкування;
- активно впроваджувати види діяльності, що активізують процес навчання;
- створювати сприятливий психологічний клімат на уроці іноземної мови, який дозволяє учням розкривати свої індивідуальні можливості;
- критично оцінювати та аналізувати результати власної педагогічної діяльності, знаходити шляхи і способи її удосконалення.

Відповідно до робочої навчальної програми дисципліни, загальна кількість часу, відведеного на її вивчення, становить 108 год, з них: 28 аудиторних, серед яких: лекції — 12 год, семінарські та практичні заняття — по 8 год, модульний контроль — 4 год, самостійна робота — 40 год, семестровий

контроль (екзамен) — 36 год<sup>8</sup>. За такого розподілу годин реалізація вказаних вище цілей уможливується за рахунок гнучкого перерозподілу навчального часу з метою створення індивідуального навчального простору для студента (e-learning) за умови координації та конструктивної допомоги викладача (face-to-face)<sup>9</sup>, що покладено в основу комбінованого навчання.

У науковій літературі виокремлено чотири моделі комбінованого навчання: Rotation, Flex, A La Carte, Enriched Virtual Models<sup>10</sup>. Rotation Model поєднує онлайн-навчання з іншими формами (проектна робота, навчання у групах, індивідуальні заняття з викладачем тощо). Характерною ознакою цієї моделі комбінованого навчання є орієнтир на індивідуальну траєкторію опанування однакового для всіх обсягу матеріалу за різний час залежно від стилю навчання студента. В основі другої моделі (Flex Model) — принцип пріоритетності онлайн-навчання, що відбувається в аудиторії, де є викладач та консультант, які за необхідності координують роботу студента згідно з його індивідуальним навчальним планом. Третя — A La Carte Model — спрямована на гнучкий режим опанування студентом засвоюваного матеріалу, оскільки ґрунтується на онлайн-навчанні, яке здійснюється у зручному для студента місці — вдома, на роботі або в аудиторії. Разом з тим, викладач, згідно з цією моделлю навчання, працює виключно в режимі он-лайн. Модель Enriched Virtual синтезує в собі традиційне аудиторне навчання, у процесі якого студенти опановують базові категорії, основні поняття, аналізують набутий досвід у певній галузі знань, після чого майже 80 % матеріалу курсу студенти вивчають в режимі он-лайн. Як традиційне, так і онлайн-навчання координує викладач, за яким закріплена дисципліна.

Ефективність застосування описаних вище моделей, а також вибір найбільш оптимальної схеми організації навчального процесу залежить від багатьох чинників, серед них: форми навчання (денна/заочна), матеріально-технічна база вищого навчального закладу, рівень підготовки студентів, зміст та структура конкретної дисципліни, її місце в загальному контенті навчального плану студента, визначений обсяг самостійної роботи студента.

<sup>8</sup> Методика навчання іноземної мови : робоча навч. прог. [для студ. напр. підгот. 6.010102 “Початкова освіта”] [Ел. ресурс] / уклад. О.В. Котенко. — Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. — 20 с. — Режим доступу: <http://pi.kubg.edu.ua/struktura/kafedry-institutu/kafedra-inozemnykh-mov-i-metodyk-ikh-navchannia/navchalno-metodychna-robota/navchalni-dystsypliny.html>.

<sup>9</sup> Watson J. Blended Learning: The Convergence of Online and Face-to-Face Education [El. resource] / John Watson. — URL: <http://www.hazlet.org/cms/lib05/NJ01000600/Centricity/Domain/309/BlendedLearning-%20A%20Covergence.pdf>.

<sup>10</sup> Чугай О.Ю. Змішане або гібридне навчання як трансформація традиційної освітньої моделі [Ел. ресурс] / О.Ю. Чугай. — Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1268>; Bonk C.J. The handbook of blended learning environments: Global perspectives, local designs [El. resource] / C.J. Bonk, C.R. Graham. — San Francisco : Jossey-Bass/Pfeiffer, 2006. — URL: [http://mypage.iu.edu/~cjbonk/toc\\_section\\_intros2.pdf](http://mypage.iu.edu/~cjbonk/toc_section_intros2.pdf).

Ці чинники, а також специфіка змістового наповнення дисципліни “Методика навчання іноземних мов” актуалізували вибір моделі Enriched Virtual, що активно впроваджується у Київському університеті імені Бориса Грінченка у процесі формування іншомовної методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Проаналізуємо алгоритм опанування дисципліни “Методика навчання іноземних мов” за цією моделлю. Зміст курсу розподілений на три етапи: підготовчий, формувальний, підсумковий, у структурі яких виокремлюються як традиційне навчання (face-to-face), так і електронне навчання (*e-learning*).

На підготовчому етапі студенти опрацьовують у дистанційному режимі матеріал, отриманий попередньо від викладача, відповідно до навчального плану; аналізують фахові джерела; засвоюють теоретичний матеріал; виконують різнорівневі за ступенем складності завдання, фіксують складні й незрозумілі поняття та явища з метою уточнення та обговорення з викладачем на наступному етапі (face-to-face).

На формувальному етапі навчання відбувається в аудиторії, у системі координат “викладач — студенти”. Традиційними формами роботи є лекції, семінари, практичні заняття, круглі столи, дискусії тощо. Навчання організовано на основі технології “*flipped classroom*” (перевернутий клас), що передбачає вивчення студентом нового матеріалу вдома та його закріплення шляхом виконання великого масиву практично спрямованих завдань в аудиторії. Викладач на таких заняттях виступає координатором навчального процесу. За такого перерозподілу ролей між викладачем і студентами відбувається максимальна активізація інтелектуальних здібностей останніх, вони стають творцями та активними учасниками навчального процесу, що, зрештою, впливає на підвищення мотивації, сприяє упевненості у власних силах. Ефективності опанування матеріалу на цьому етапі сприяє також раціональний перерозподіл часу на заняттях. Викладач не витрачає час на пояснення теоретичного матеріалу, а консультиє, уточнює, актуалізує, пояснює той матеріал, що викликав у студентів найбільше труднощів на етапі його засвоєння.

Метою підсумкового етапу є закріплення вивченого матеріалу шляхом виконання проєктів, творчих робіт, практичних завдань, що виконуються самостійно у дистанційному режимі та супроводжуються зворотнім зв'язком між викладачем і студентами у вигляді онлайн-консультацій та коментарів до виконаних завдань. Одним зі структурних компонентів підсумкового етапу є проведення контрольних заходів шляхом виконання тестових завдань в електронному форматі.

Змістове наповнення контактних годин формується викладачем згідно з робочою навчальною програмою і суголосне індивідуальним потребам студентів, обсягу матеріалу, що пропонується для вивчення у дистанційному режимі, швидкості сприйняття та засвоєння виучуваних студентами понять та явищ.



З урахуванням викладеного вище важливого значення набуває контент, що подається у вигляді електронного навчального курсу на платформі Moodle<sup>11</sup> і забезпечує дистанційний формат вивчення дисципліни.

На підготовчому етапі вивчення дисципліни викладач надає доступ студентам для роботи з електронним навчальним курсом, який логічно побудований відповідно до навчальної програми дисципліни, чітко структурований і супроводжується інструкціями до кожного виду роботи.

Курс “Методика навчання іноземних мов” складається з двох змістових модулів. Структура кожного модуля передбачає вивчення теоретичного матеріалу, виконання завдань до семінарських та практичних занять, самостійної роботи, а також модульного контролю у вигляді тестових завдань різної складності. У змісті модуля I “Загальні питання методики навчання іноземних мов. Формування мовної компетенції учнів” розглядаються аспекти загально-методичного характеру (методика навчання іноземних мов як педагогічна наука, зв'язок методики з іншими науками тощо); характеризується система навчання іноземної мови (цілі, зміст, методи, прийоми, принципи організації навчання іноземних мов, сучасні підходи до навчання іноземних мов); аналізуються сучасні технології навчання іноземних мов (традиційні, інноваційні); технологія навчання мовних аспектів, проблема добору системи вправ для навчання іншомовної фонетики, граматики, лексики, відображена практика роботи з фонетичним, граматичним, лексичним матеріалом. Модуль II “Організація навчального процесу з іноземних мов. Формування мовленнєвої компетенції учнів” присвячений проблемам формування навичок у чотирьох видах мовленнєвої діяльності (аудіюванні, говорінні, читанні, письмі); плануванню навчально-виховного процесу з іноземної мови у початковій школі; специфіці проведення контрольних заходів для визначення рівня сформованості мовних і мовленнєвих навичок молодших школярів; структурі уроку іноземної мови; урахуванню психолого-фізіологічних особливостей розвитку молодшого школяра у доборі форм, методів, прийомів і засобів навчання іноземних мов; організації позакласної роботи з виучуваної іноземної мови у початковій школі.

Лекційний матеріал, пропонується в електронному навчальному курсі “Методика навчання іноземних мов” структурований на основі принципу максимальної візуалізації і представлений у вигляді схем, порівняльних таблиць, моделей, що супроводжуються конструктивними коментарями. Для більш чіткого розуміння понять та явищ з кожної конкретної лекції студентам пропонуються гіперпосилання, які унаочнюють обговорювану проблематику.

Рівень розуміння та засвоєння поточних питань виучуваної лекції студент може перевірити за допомогою тестових завдань, що розміщені після кожного

<sup>11</sup> Бехтерев А.Н. Использование системы дистанционного обучения “MOODLE” при обучении профессиональному иностранному языку / А.Н. Бехтерев, А.В. Логинова // Открытое образование. — 2013. — № 4. — С. 91—97.

го питання. Відповідно до налаштувань курсу, правильна відповідь дозволяє студенту перейти до наступного питання лекції, неправильна повертає його до питання і пропонує переглянути матеріал ще раз.

Метою розроблених в електронному курсі семінарських і практичних занять є набуття студентом теоретично обґрунтованих уявлень про різні аспекти організації процесу навчання іноземних мов; оволодіння необхідними методичними вміннями застосовувати різні технології, методи, форми навчання на уроках іноземних мов у початковій школі, а також працювати з нормативними документами і навчально-методичними комплексами з іноземних мов. Студентам пропонується опрацювати лекційний матеріал, використовуючи рекомендовану літературу, виконати серію завдань згідно з вкладеними інструкціями щодо форми, терміну подання, критеріїв виконання та оцінювання. Результати виконаної роботи обговорюються та презентуються під час групової роботи на аудиторних заняттях.

Як було зазначено вище, кожний модуль містить завдання до самостійної роботи студента. На наш погляд, самостійна робота є особливою формою прояву творчої активності студента, його самоосвіти. Разом з тим, така форма роботи тісно пов'язана з навчальною діяльністю студента на занятті, оскільки характеризується багатофункціональною та виховує самостійність, відповідальність, дозволяє максимально індивідуалізувати процес навчання. Метою самостійної роботи з курсу “Методика навчання іноземних мов” є формування навичок роботи з іншомовними фаховими джерелами інформації (читання, переклад, творче переосмислення інформації, її особистісна оцінка та наступне використання), а також вивчення зарубіжного досвіду навчання іноземних мов молодших школярів. Самостійна робота передбачає опрацювання студентом визначеної тематики з подальшою презентацією напрацьованих у вигляді міні-проектів, доповідей, обговорень під час контактних семінарських занять. Самостійна робота, що пропонується студентам у структурі електронного навчального курсу, розділена на теми, які загалом суголосні тематиці, зазначеній у робочій навчальній програмі, але передбачають більш детальне дослідження різних аспектів організації навчання іноземних мов у початковій школі в Україні та інших зарубіжних країнах. У структурі самостійної роботи визначено перелік завдань до виконання (наприклад: розробити серію (3-4) вправ на засвоєння форми та значення лексичної одиниці на вибір з теми “My school” (2-й клас); розробити план-конспект інтегрованого уроку для учнів 3-го класу (іноземна мова + математика, іноземна мова + фізкультура тощо); написати есе на тему “Реалізація комунікативного методу на уроках іноземної мови у початковій школі у країнах Європейського Союзу” (на прикладі однієї країни)” тощо. Студентам пропонується покрокова інструкція виконання завдань, де детально прописується послідовність, термін виконання; подано список літератури, корисних посилань з метою диверсифікації джерельної бази; засоби виконання (наприклад, OS Windows); форма

подання (наприклад, файли у форматі MS Word (2003—2007)); критерії оцінювання; загальна кількість балів за виконання завдань відповідно до визначених вимог.

Підсумком вивчення модуля є написання модульної контрольної роботи, яка виконується в режимі он-лайн. Студенту пропонується серія тестових завдань різних типів: множинного вибору; з однією/кількома правильними відповідями; на відповідність та послідовність; написання есе, тематика якого представлена у вигляді методичних задач тощо. Час виконання контрольної роботи фіксований, кількість спроб — 1, максимальна кількість балів, яку може набрати студент — 25. Викладач фіксує результати написання контрольних робіт в режимі он-лайн.

#### **Висновки і перспективи подальших наукових розвідок**

Зазначимо, що ефективність засвоєння курсу “Методика навчання іноземних мов” на основі комбінованого навчання значно вища, ніж у разі застосування тільки традиційної або дистанційної форм навчання, оскільки, на наш погляд, ця технологія має низку суттєвих переваг

- Активізація та індивідуалізація навчальної діяльності студентів (студенти не є пасивними спостерігачами на етапі передачі знань, вони активно включені у процес самостійного творення власного професійного досвіду відповідно до індивідуальної навчальної траєкторії).

- Підвищення інформативної грамотності студентів (опановуючи дисципліну в дистанційному режимі, студенти одночасно опановують різні інтернет-технології, що сприяє формуванню інформативної компетентності, визнаної однією з життєвих компетентностей).

- Гнучкість у виборі змістового наповнення дисципліни та ефективність використання навчального часу під час проведення аудиторних занять (викладач має можливість перерозподіляти обсяг навчального матеріалу згідно з індивідуальними потребами студента або групи, а також орієнтуватись при виборі питань для обговорення упродовж контактних годин на реальні навчальні потреби студентів на основі аналізу виконаних у дистанційному режимі завдань).

- Диверсифікація джерел отримання інформації (всі необхідні матеріали для опанування дисципліни є не тільки в друкованому, а й в електронному форматі, що дозволяє використовувати їх для самостійного навчання, формувати навички критичного осмислення та аналізу отриманої інформації).

- Побудова освітнього процесу з урахуванням різноманітних форм організації навчання (face-to-face-зустрічі, консультації електронною поштою, спілкування у блогах, чатах, Skype, онлайн-тестування тощо).

Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо у розробці системи управління процесом іншомовної підготовки студентів педагогічних спеціальностей при застосуванні технології комбінованого навчання.

## Список використаних джерел:

1. Черідниченко Г.А. Модель змішаного навчання і її використання у викладанні іноземних мов [Ел. ресурс] / Г.А. Черідниченко, Л.Ю. Шапран. — Режим доступу: <http://2015.moodle.moot.in.ua/course/view.php?id=83&lang=en>.
2. Garrison D.R. Blended learning in higher education: Framework, principles, and guidelines / D.R. Garrison, N. Vaughan. — San Francisco, CA : John Wiley & Sons, 2008.
3. Valiathan P. Blended Learning Models [El. resource] / P. Valiathan // American Society for Training & Development, 2002. — URL: [http://old.astd.org/LC/2002/0802\\_valiathan.htm](http://old.astd.org/LC/2002/0802_valiathan.htm).
4. Бехтерев А.Н. Использование системы дистанционного обучения "MOODLE" при обучении профессиональному иностранному языку / А.Н. Бехтерев, А.В. Логинова // Открытое образование. — 2013. — № 4. — С. 91—97.
5. Куркан Н.В. Эффективность смешанного обучения при обучении иностранному языку в условиях современного образования [Эл. ресурс] / Н.В. Куркан // Молодой ученый. — 2015. — № 5 (85). — Режим доступа: [http://portal.tpu.ru:7777/departments/kafedra/iyaik/scientific\\_work/Tab4/Tab/Tab/20\(5\).pdf](http://portal.tpu.ru:7777/departments/kafedra/iyaik/scientific_work/Tab4/Tab/Tab/20(5).pdf).
6. Рашевська Н.В. Змішане навчання як психолого-педагогічна проблема / Н.В. Рашевська // Вісник Черкаського ун-ту. — Сер.: Педагогічні науки. — 2010. — Вип. 191. — Ч. IV. — С. 89—96.
7. Котенко О. Підготовка майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи: сучасний стан та освітні перспективи / О. Котенко // Імідж сучасного педагога. — 2013. — № 4 (133). — С. 15—18.
8. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/povidomlennya/2016/06/01/metodichni-rekomendaciyi-shhodo-rozroblennya-stand/>.
9. Watson J. Blended Learning: The Convergence of Online and Face-to-Face Education [El. resource] / John Watson. — URL: <http://www.hazlet.org/cms/lib05/NJ01000600/Centricity/Domain/309/BlendedLearning-%20A%20Convergence.pdf>.
10. Чугай О.Ю. Змішане або гібридне навчання як трансформація традиційної освітньої моделі [Ел. ресурс] / О.Ю. Чугай. — Режим доступу: <http://confesr.fl.kpi.ua/node/1268>.
11. Bonk C.J. The handbook of blended learning environments: Global perspectives, local designs [El. resource] / C.J. Bonk, C.R. Graham. — San Francisco : Jossey-Bass/Pfeiffer, 2006. — URL: [http://mypage.iu.edu/~cjbbonk/toc\\_section\\_intros2.pdf](http://mypage.iu.edu/~cjbbonk/toc_section_intros2.pdf).

Надійшла до редакції 03.10.2016

**Olga Kotenko. The Essence of Blended Learning in the Content of the Elementary School Teachers' Foreign Language Methodology Training**

*The feasibility of the blended learning in the content of the elementary school teacher's foreign language methodology training as a kind of intensification is considered in the article. The author analyzes the organizational aspects of the blended learning technology, which are contributed to minimize the loss of meaningful content for the students, related to the specific European credit-transfer system of education. The algorithm of making the teaching process of the discipline "Foreign languages training methodology which is based on the Enriched Virtual model was specified. The advantages of integration between traditional and distance learning in the process of students' foreign language methodological competence formation due to the educational program "Primary education" were identified.*